

N:o 1.

Af herr **A. Hedin**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om anskaffande och framläggande af upplysningar rörande embets- och tjenstemäns dagliga arbetstid samt anvisande af anslag för detta ändamål.

Vid sistlidne års riksdag tillät jag mig att föreslå (motion n:o 87),

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att, med hänsyn till behovet af föreskrifter om embets- och tjenstemäns dagliga tjenstgöringstid, Kongl. Maj:t behagade låta dels från samtliga embetsverk och myndigheter infordra fullständiga uppgifter om de föreskrifter och den praxis, som nu i detta hänseende gälla, dels från grannländerna och så många andra främmande stater som möjligt inhemta upplysningar i samma ämne samt meddela nästa Riksdag de insamlade underrättelserna, såväl hvad de in- som de utländska förhållandena i detta hänseende angår.

I afseende på skälen för detta förslag hänvisade jag till en af mig väckt motion (n:o 86) »om vissa vilkor för åtnjutande af de för statens embets- och tjenstemän bestämda löneförmåner.»

Då jag trodde mig kunna antaga, att de svenska sändebuden möjligen skulle kunna utan åsidosättande af andra göromål besörja anskaffandet af de önskade upplysningarna från en del länder, ansåg jag, att endast ett mindre förslagsanslag behöfde ställas till Kongl. Maj:ts förfogande.

Med anledning häraf föreslog statsutskottet (utl. n:o 79) utan meningsskiljaktighet, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, »att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa och till Riksdagen öfverlemna utredning i fråga om nu gällande bestämmelser och praxis beträffande statens embets- och tjenstemäns dagliga tjenstgöringstid.»

Denna utskottets hemställan blef af Andra Kammaren utan diskussion bifallen, men af Första Kammaren utan diskussion afslagen, sedan en af utskottets ledamöter i korthet yrkat bifall till densamma under erinran, att, »då icke några skäl blifvit anförda emot den, han icke heller hade något att vända sig emot.»

Under sådana omständigheter anser jag mig ega giltig anledning att, i enlighet med statsutskottets af Andra Kammaren enhälligt godkända hemställan, föreslå,

1) att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa och till Riksdagen öfverlemna utredning i fråga om nu gällande bestämmelser och praxis beträffande statens embets- och tjenstemäns dagliga tjenstgöringstid.

Beträffande mitt förslag om inhemtande af upplysningar om de i utlandet gällande bestämmelser uti ifrågavarande hänseende anmärkte statsutskottet, dels att de »endast i ringa mån torde vara tillämpliga å våra förhållanden», dels att »förevarande fråga väl synes kunna härför utan bedömas.» Likväl, då det icke af någon förnekas, att vid fråga om lagstiftning rörande *maximalarbetsdag* i de industriella yrkena andra länders föredöme och erfarenhet förtjena att tagas i betraktande, vill det synas, som om äfven deras föreskrifter om statstjenstemäns *minimalarbetsdag* vore värda uppmärksamhet och kunde tjena till ledning för frågans bedömande hos oss. Visserligen har jag ej förbisett, att det äfven skulle vara af mycket stort intresse att åstadkomma en jmförelse mellan aflöningarna i vårt land och de mycket lägre i många andra länder, men äfven utan en vidlyftig undersökning härom, som jag icke vågat ifrågasätta, skulle uppgifter om dagliga tjenstgöringstiden enligt min tanke blifva gäneliga.

När man finner, att Första Kammaren, trots statsutskottets enhälliga hemställan och efter att denna redan blifvit af Andra Kammaren enhälligt bifallen, icke ansett frågan ens värd någon diskussion, är det väl antagligt, att hon för representationens ena afdelning är så *främmande*, att hon vid första anblicken tett sig såsom rent af orimlig. Om

det så förhåller sig, då torde all den belysning af hennes betydelse, som åstadkommas kan, vara behöflig; och dervid lärer nog andra länders föredöme, såsom i så många andra fall, vara egnadt att göra något intryck och afväpna den fördom, som är redo att alldeles obesedt förkasta allt, som antages vara nytt och opröfvadt. Att de i andra länder gällande bestämmelser om statstjenstemäns dagliga arbetstid icke skulle kunna vara belysande för samma sak i vårt land, är ett antagande, som åtminstone ej är sjelfklart, och för hvilket intet skäl blifvit anfördt; det motsäges ock allt för mycket af det icke ovanliga förfarandet att rådfråga andra länders erfarenhet äfven i sådana ärenden, der åt de inhemska »förhållandena» tillerkännes en mera exklusivt afgörande roll vid bedömande af uppkommande reformspörsmål, än som rimligen kan ifrågakomma vid svaret på frågan: bör af en svensk statstjensteman fordras blott hälften så lång daglig arbetstid, som af hans vida lägre aflönade schweiziska eller italienska kollega?

För Kongl. Maj:t vore det utan tvifvel mycket lätt att utan eller med helt ringa kostnad inhemta fullständiga upplysningar från ett stort antal länder. För den enskilde lärer det, äfven med kostnad och betydlig tidsuppcoffring, ej vara möjligt att uppnå annat än fragmentariska resultat, då å vanlig bokhandelsväg de behöfliga dokumenten ej i någon större omfattning kunna anskaffas. Endast undantagsvis torde en så rikhaltig och väl ordnad samling stå till buds som den af sekreteraren vid italienska skatteministeriet Simioni utgifna handbok, innehållande förordnings- och reglementstexter vidkommande civilförvaltningens embets- och tjenstemäns rättigheter och skyldigheter.

Till de i min motion n:o 86 meddelade upplysningar om de i Schweiz, Belgien och England gällande föreskrifter eller väckta förslag (åtta timmars tjenstgöring för de vid schweiziska förbundsambetsverken anstälde o. s. v.) skall jag här tillägga följande beträffande Italien. För hela Italien gälla de regler, som 1853 utfärdades för dåvarande konungariket Sardinien. Sedan en lag af 23 mars 1853 lagt grunden för en ombildning af centralförvaltningen och statens räkenskapsväsende, blef genom dekret af 23 oktober samma år ett verkställighetsreglemente fastställt, som närmare i enskildheter preciserade lagens bestämmelser. Dekretets art. 91 stadgar:

Arbetstiden i byråerna får ej vara mindre än *sju* timmar om dagen, undantagandes helgdagar, för hvilka skall finnas särskild timtabell.

På förfrågan har jag af herr L. Bodio, chef för *Direzione generale della statistica*, erhållit det svar, att denna föreskrift »fortfarande är i

gällande kraft», och »statstjenstemännens reglementsensliga byråtid vanligen 7 timmar.»

Ur det åberopade reglementet, hvilket på sin tid fastställdes på föredragning af konseljpresidenten och finansministern Cavour, anser jag mig böra i öfversättning anföra ytterligare art. 87—97, så lydande:

Endast generalsekreterarne, generaldirektörerna, ministrernas kabinettschef, afdelnings- och byråcheferna äro bemyndigade att mottaga personer ej tillhörande ministeriet (statsdepartementet) för att meddela dem upplysningar och konferera med dem om ärenden, som der behandlas. Öfriga tjenstemän få ej å de för arbetet i tjensten anvisade rum mottaga för verket främmande personer.

Hvarje departement bestämmer dagar och timmar, då personer utom administrationen mottagas af afdelningscheferna.

Det är tjenstemännen förbjudet att å embetsrummet befatta sig med tjensten ej tillhörande sysselsättningar.

Hvarje minister skall bestämma timentabell för arbetets början och slut (ordagrant: "för inträde och bortgång"), jemväl å helgdagar, äfvensom en särskild tjenstgöringstur, afsedd för det ändamålet, att en tjensteman för hvarje byrå är tillstädes under en eller flere timmar före arbetets begynnelse och efter dess slut.

I hvarje departement framläggas hvarje morgon en lista, derpå tjenstemannen vid ankomsten skall anteckna sitt namn. Uraktlåtandet af sådan anteckning mer än tre gånger under loppet af en månad skall, der det ej rättfärdigas genom giltigt skäl, räknas för försumlighet i tjensten, som drabbas af disciplinstraff; detta består i dylikt fall enligt art. 78 i varning eller i suspension med förlust af hela eller en del af aflöningen.

Tjenstemännen äro skyldiga att inställa sig äfven utom den vanliga tiden, så ofta de kallas af vederbörande minister, generalsekreterare eller generaldirektör.

De ega ej att utan erhållet tillstånd aflägsna sig under de föreskrifna arbetstimmarne. — Tre dagars ledighet kan, när giltiga skäl äro för handen, beviljas af generalsekreteraren och direktörerna; längre ledighet kan endast af ministern beviljas.

Afdelnings- och byråchefer skola hålla ett register, deri de anteckna extra arbete, som deras underordnade förrättat, uteblifvande från tjenstgöring, hvartill de gjort sig skyldiga, och varningar, som de ådragit sig för mindre tjenstefel.

En tjensteman eger ej åtaga sig annan befattning, med mindre vederbörande minister det tillåter, sedan den visats ej vara skadlig för statens intresse eller oförenlig med den obligatoriska (d. v. s. 7 timmars) tjenstgöringen.

Slutligen skall jag anmärka, att äfven de speciella bestämmelserna om tjenstgöringstid inom vissa förvaltningsgrenar, t. ex. de preussiska föreskrifterna om arbetstid för jernbanepersonalens särskilda kategorier och motiven för dessa föreskrifter (se Fr. Krönig: Die Verwaltung der preuss. Staats-Eisenbahnen, I, 236), sannolikt vid närmare påseende skulle finnas icke vara onyttiga att rådfråga: så egendomliga äro dock väl icke »våra förhållanden» i hvad förvaltningen angår, att ej äfven beträffande arbetstiden i likartad tjenstgöring något kan vara att lära utom Sveriges gränser.

Såsom i min motion n:o 86 vid sistlidne riksdag antydes och med flere exempel styrkes, skulle man genom anskaffande af främmande lagar och reglementen angående embets- och tjänstemäns rättigheter och skyldigheter erhålla värdefulla bidrag till bedömande af den genom förlidet års Riksdags skrivelse n:o 93 väckta frågan angående förening på en hand af flere tjänster.

Jag vågar därför också förnya mitt förslag,

2) att Riksdagen måtte i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta inhemta och meddela Riksdagen upplysningar om de i främmande stater gällande föreskrifter rörande embets- och tjänstemäns dagliga arbetstid, samt för detta ändamål ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett förslagsanslag å 3,000 kronor.

Stockholm den 15 januari 1896.

A. Hedin.